

N:o 145.

Af herr **L. Eriksson** i Bäck, med förslag till ändrad lydelse af §§ 14 och 17 riksdagsordningen.

Vid den mängd af förslag, som korsa hvarandra i fråga om utsträckning af valrätten till Andra Kammaren, har det för dem, som ej genast vilja taga steget ut till allmän rösträtt utan förbehåll, blifvit ytterst svårt att mellan dem göra sitt val. Äfven de noggrannaste och mest ingående undersökningar af hithörande förhållanden, sådana som de år 1885 af statistiska centralbyrån utförda eller den nu å nyo af regeringen anbefalda, skola icke göra detta val lättare. Äfven om lagstiftarne efter den mest allsidiga pröfning bestämde sig för ett eller annat af de många alternativen och uppdroge en ny gräns för den politiska rösträtten, mer eller mindre långt nedanför den nuvarande, så skulle missnöjet därför icke blifva mindre hos dem, som fortfarande vore uteslutna från valrätt eller genom någon tillfällighet ginge miste derom.

Utän att ingå i någon vidare pröfning af de föreslagna olika rösträttsstrecken, nöjer jag mig alltså med den anmärkning, att de samtliga i detta afseende äro lika litet tillfredsställande, då gränsen mellan dem som ega och dem som sakna rösträtt naturligtvis måste blifva lika skarpt uppdragen i dem alla. Å andra sidan måste såväl anhängare som motståndare till den allmänna rösträtten erkänna, att denna rösträtt utan förbehåll och garantier under den närvarande politiska ställningen är alldeles omöjlig att genomdrifva.

En garanti mot verkliga eller förmenta faror af rösträttens utsträckning har man med skäl velat söka uti den begränsning i antalet af städernas riksdagsmän, som förr eller senare måste inträda, och hvarigenom de i städerna församlade rörliga folklagrens inflytande på representationen i samma mån skulle inskränkas. En annan garanti, som äfven blifvit satt i fråga, nemligen införande af s. k. proportionella val, torde i trots af sina många och stora förtjenster ännu för folkets stora flertal vara allt för främmande att med någon utsigt till framgång kunna föreslås. Detta så mycket hellre, som de förslag till det proportionella valsättets tillämpning, som hittills kommit till allmänhetens kännedom, äro svårfattliga, invecklade och därför opraktiska.

Men vid den genomgripande rösträttsreform, som under förlidet år genomfördes i konungariket Belgien, lyckades lagstiftarne omsider förena sig om en form för rösträttens utöfning, som i sig förenar en mängd af den allmänna rösträttens fördelar, men är fri från de flesta af dess befarade olägenheter. Den förändrade belgiska grundlagen erkänner allmänna rösträttens princip, men förenar den med en graderad röstskala, så att en röst gifves åt hvarje myndig man med god fräjd, men två eller högst tre röster åt män, hvilkas kunskaper, inkomster eller lefnadsställning i öfrigt anses förläna dem ett större mått af politisk mognad.

Sedan någon tid höras allt oftare i vårt land från personer af mycket moderat politisk hållning uttalanden, som gå ut på, att de hellre än i utsträckning af valrätten skulle finna sig i införandet af allmän rösträtt, om den förbundes med en lämpligt graderad röstskala. Tiden synes därför vara inne, att en rösträttsreform, grundad på det belgiska systemet, men behörigen lämpad efter våra svenska förhållanden, bringas under öfverläggning äfven inom vår riksförsamling.

Vid upprättandet af en graderad skala för politisk rösträtt bör man emellertid gå praktiskt till väga och icke låta bestämma sig af mer eller mindre oklara teorier om den ena eller andra rösträttskvalifikationens förträfflighet. Alla tankar på högre rösträtt t. ex. för familjefäder eller för innehafvare af en viss lärdomsgrad, såsom i Belgien, torde därför böra lemnas å sido. Så mycket hellre kan detta ske, som de förhållanden, hvilka för närvarande ega bestånd i Sverige, erbjuda en särdeles god och lämplig utgångspunkt för en politisk röstskala. I fråga om rösträtt kan nemligen vårt lands myndiga manliga befolkning enligt nu gällande lagstiftning anses delad i fyra olika klasser. Den första och, om man så vill, högsta klassen bildas af dem, hvilka äro valbara till Första Kam-

maren och såsom äfven valberättigade till Andra Kammaren kunna sägas i fullaste utsträckning besitta alla medborgerliga rättigheter. Den andra klassen bildas af dem, som icke äro valbara till Första Kammaren, men enligt nuvarande lydelse af § 14 riksdagsordningen ega valrätt till Andra Kammaren. Den tredje klassen består af dem, som hvarken ega valrätt eller valbarhet till någondera kammaren, men deremot ega utöfva rösträtt i kommunens allmänna angelägenheter. Den fjerde klassen består af dem, som äro i fullständig saknad af vare sig politisk eller kommunal rösträtt.

Ville man nu vid val till den svenska Riksdagens Andra Kammare införa allmän rösträtt med graderad skala, så synes mig detta enklast och lämpligast kunna ske med anslutning till nyss angifna förhållanden. En röst kunde således gifvas åt hvarje myndig man, som uppfyller de enklaste villkor för rösträtt, i ungefärlig likhet med hvad herr Mankell m. fl. vid åtskilliga riksdagar föreslagit. Två röster kunde tillkomma hvarje man med kommunal rösträtt, tre röster en hvar, som enligt nu gällande grunder eger valrätt till Andra Kammaren, och högsta röstetalet eller fyra röster borde tillkomma dem, som äro valbara till Första Kammaren. Af formella skäl torde kanske lämpligast vara att fästa de högre röstetalen icke vid nu egande valrätt eller valbarhet, utan vid den beskattade förmögenhet eller inkomst, som utgör den ekonomiska grunden därför. Vid uppgörande af röstlängder torde det nemligen blifva mindre omtvistadt, när en valman skall uppflyttas till högre röstetal, i fall detta är bundet vid beskattad förmögenhet eller inkomst, än om hänsyn äfven skall tagas till, huru lång tid han erlagt skatt därför eller varit inom kommunen bosatt, eller till andra förhållanden, som på valrätten kunna inverka.

Ett dylikt sätt att lösa den så länge omtvistade rösträttsfrågan skulle medföra uppenbara fördelar. Ingen skulle blifva från rösträtt alldeles utesluten, som i någon grad kunde hafva anspråk derpå, under det att hvarje rösträttsstreck, om det än sänktes aldrig så lågt, skulle lemna nedan om sig en mängd uteslutne, som alltjemt förblefve missnöjde och genast åter skulle börja arbetet för streckets borttagande. En nedsättning af det taxerade fastighetsvärde eller inkomstbelopp, för hvilket skatt till stat och kommun erlägges, skulle icke såsom nu kunna medföra total förlust af politisk rösträtt, utan endast nedflyttning till närmaste lägre röstgrad. Ej heller skulle försummad eller fördröjd inbetalning af skatten leda till fullständig förlust af politiska rättigheter, utan på sin höjd till

nedflyttning i den lägsta röstklassen, der hvarje röstande eger blott en röst. De valmän, som tillhörde denna klass, skulle visserligen erhålla endast fjerdedelen af det politiska inflytande, som tillkommer valmännen af fjerde klassen eller de till Första Kammaren valbare. Men detta kunde tills vidare försvaras dermed, att allt för plötsliga eller vidtgående omkastningar i ett lands författning icke äro att tillråda, och att hvarje reform bör så noga som möjligt ansluta sig till bestående förhållanden.

Angående de statistiska verkningarna af en dylik rösträtsreform synes någon vidlyftig utredning icke vara af nöden, då de till sina hufvuddrag tydligt nog ändå framgå af redan nu kända siffror. Rösträtt efter nämnda grunder skulle gifvetvis tillkomma det ofantliga flertalet af myndige män i riket, hvilka för närvarande torde uppgå till något öfver 1,200,000. Af dessa torde inemot 700,000 erhålla hvardera en röst. Omkring 180,000 kommunalt, men hittills icke politiskt röstberättigade skulle erhålla hvardera två röster eller tillsammans 360,000. Vid pass 280,000 hittills till Andra Kammaren valberättigade skulle erhålla hvardera tre röster eller tillsammans 840,000. Något öfver 12,000 till Första Kammaren valbare skulle erhålla hvardera fyra röster, eller tillsammans omkring 50,000. Sammanlagda röstetalet för valmännen i hela riket skulle således uppgå till vid pass 1,950,000, eller i rundt tal 2,000,000. Af detta röstetal skulle enligt ofvanstående beräkning nära 36 procent tillfalla dem som egde en röst, öfver 18 procent dem som egde två röster, öfver 43 procent dem som egde tre röster, och inemot 3 procent dem som egde fyra röster.

På grund häraf föreslår jag,

att Riksdagen ville till grundlagsenlig behandling antaga följande förslag till ändrad lydelse af nedanstående delar af riksdagsordningen:

§ 14. Valrätt tillkommer inom den kommun, der han bosatt är, hvarje svensk medborgare, som uppfyller de i § 26 stadgade vilkor för valbarhet, från och med början af kalenderåret efter det han fyllt tjuguetta år.

§ 17. Mom. 1. Vid såväl elektors- som riksdagsmannaval tillkommer hvarje röstande en röst. Två röster tillkommer en hvar i kommunens allmänna angelägenheter röstberättigad man. Tre röster tillkommer en hvar, som antingen eger eller med stadgad åborätt

innehafver fast egendom på landet eller i stad till ett taxeringsvärde af minst ett tusen riksdaler eller för lifstid eller för minst fem år arrenderar jordbruksfastighet till taxeringsvärde, ej understigande sex tusen riksdaler, eller ock erlägger bevillning för en till minst åtta hundra riksdaler uppskattad årlig inkomst. Fyra röster tillkommer en hvar, som eger fastighet till taxeringsvärde, ej understigande åttio tusen riksdaler, eller ock erlägger bevillning för minst fyra tusen riksdalers årlig inkomst.

Mom. 2. Den, som dervid erhållit de flesta rösterna, vare lagligen vald, och skilje lotten emellan dem, som erhållit lika röstetal.

Mom. 3. Vid dessa val skola till efterrättelse tjena de röstlängder öfver valberättigade vid riksdagsmannaval till Andra Kammaren, som af kommunalnämnder eller magistrater böra upprättas.

Om remiss till konstitutionsutskottet anhålles.

Stockholm den 8 februari 1894.

Lars Eriksson.